

שלושים למותו של אהרון דולגופולסקי

איך תשתכרו מיין

בעברית, באנגלית, בגרמנית, בצרפתית, ברוסית ובפינית?

שלושים למותו של אהרון דולגופולסקי – חוקר מבריק ופורץ דרך

שגילה את שפת הקדמונים.

ביום חמישי, ה-23.8, חל יום השלושים למותו של הבלשן הדגול והמומחה המוביל בעולם בתחום ההשוואה ארוכת הטווח של השפות, האיש שכתב את מילון השפה הנוסטרטית המקיף כ-4000 עמודים בארבעה כרכים ותרומתו לתועלת האנושות מובהקת ואינה ניתנת לערעור.

אהרון דולגופולסקי, "גאון בתחום הבלשנות ההשוואתית" (פרופ' ויטאלי שבורושקין, בלשן מאונ' משיגן), ש"בקיאותו הייתה לאגדה" (פרופ' לורד קולין רנפרו, ארכיאולוג-בלשן מאונ' קיימברידג'), חקר ומצא שרוב השפות בעולם התפתחו משפה אחת משותפת. הנחת היסוד שלו היא שלפני כ-15,000 שנים הייתה שפה אחת שממנה נפוצו כל השפות המדוברות היום. הוא קורא לשפה זו "השפה הנוסטרטית" (מ"נוסטרטה", שלנו, השפה שלנו).

לדוגמא, קרבת המשפחה בין: יין בעברית, Wine באנגלית, Wein בגרמנית, Vin בצרפתית, Vino ברוסית ו-Vini בפינית. או אם תנגנו ב: קרן (עברית), Horn (אנגלית), Korno (איטלקית), אתם בעצם מנגנים ב Karen – המקור הנוסטרטי מלפני 15,000 שנה!

המילון הנוסטרטי שפרסם מקיף, כאמור 4000 עמודים ב-4 כרכים ומכיל ערכים של למעלה מ-3000 שורשים.

המילון ראה אור בהוצאת אוניברסיטת קיימברידג'. במילון הנגיש לאינטרנט משתמשים כבר 50,000 חוקרים ברחבי העולם.

ספרייתו העצומה - ספרייה יחידאית בעולם המונה עשרות אלפי מילונים – תעבור בחודשים הקרובים לאוניברסיטה ההומנית במוסקבה, שם יוקם מרכז חקר הנוסטרטיקה על שמו.

אהרן דולגופולסקי נולד ב-18 בנובמבר 1930 במוסקבה. בבית הוריו דיברו רוסית ויידיש, והייתה בו ספרייה גדולה שהכילה גם כרכים רבים של ספרות גרמנית, וכך הוסיף לעצמו כבר בילדותו המוקדמת ובכוחות עצמו את השפה הגרמנית. מאוחר יותר למד מספרים גם אנגלית, צרפתית ולטינית. מאביו שהיה מצוי היטב במקורות העבריים, הכיר את יסודות הלשון העברית. אוזנו של הילד אהרן הייתה קשובה אל סביבותיו. הוא קלט את צלילי הטטארית שבקעו מגרונם של השכנים בבניין, עמד משתאה ליד חבורות אנשים בפארק שהתלווצצו בארמנית, ופעמים הזדנב בחשאי מאחורי זוגות שחורי עור ברחובות מוסקבה, והקשיב רב קשב לדיבורם. כשחלה פעם בראומטיזם במוסקבה של מינוס 30 מעלות ולא יכול היה ללכת לביה"ס עשה לו מזה במיטה בבית רווח נקי: למד צרפתית לפי ספר נפלא שעסק במיתוסים של יוון העתיקה. שנים רבות שמר את הספר הזה.

ב-1957 התחיל ללמוד באוניברסיטה הבלשנית של מוסקבה (אז "המכון האוניברסיטאי לשפות זרות") ואח"כ עבד בו. אז כבר החל בעבודתו החלוצית במחקר המשווה של השפות ההודו-אירופיות והאפרו-אסיאתיות. בגיל צעיר, כשהוא בן 33 בלבד, בשנת 1963, סומן כבר מקומו בקהילת הבלשנים הבינלאומית, כשפרסם מאמר ראשון מסוגו, על הקשר האפשרי בין שפות אירופה, אסיה ואפריקה. עשר שנים לאחר מכן פרסם במוסקבה את ספרו החדשני ומעורר ההדים על הענף הכושיתי של השפות השמיות חמיות, אשר הפך אותו לסמן הגלובאלי של התחום.

בסוף שנות ה-60, עם התחזקות המגמות הציוניות בקרב יהודי בריה"מ לאחר מלחמת ששת הימים, החליט אהרן דולגופולסקי לעלות לישראל. הוא החל ללמוד עברית ישראלית באופן מסודר בחוגים הציוניים שפעלו אז במחצית. בעקבות זאת הוזמן מספר פעמים לחקירה על ידי ההנהלה הקומוניסטית של "המכון לבלשנות" ועל ידי הק.ג.ב., ובין השאר נשאל אם בכוונתו לעלות לישראל. תשובתו המתחמקת הייתה תמיד "כרגע אין לי תכניות כאלה", הכול כדי למצוא, בעצה אחת עם פעילי העלייה, את הרגע המתאים להגיש לשלטונות את הבקשה לעלייה. כחצי שנה לפני עלותו ארצה פוטר ממקום עבודתו. עד אז הספיק לפרסם מאות ערכים באנציקלופדיה הסובייטית, והמשיך גם לאחר פיטוריו להגיש לפרסום את הערכים שהיו מוכנים אצלו בכתובים, והם פורסמו תוך השמטת שמו.

משרת פרופסור מן המניין באוניברסיטת חיפה חיכתה לו עוד לפני עלותו ארצה (1976), בהיותו בן 46. לפני שעזב את מוסקבה לישראל מיהר לפזר את הספרייה בין קולגות ברחבי העולם, ואחר-כך הם שלחו לו איש איש ממקומו את חלקיקי האוצר המדהים הזה לאוניברסיטת חיפה, אחרת הספרייה הזאת הייתה מתחסלת בפקודת שלטונות בריה"מ. ומהאוניברסיטה שעל הר הכרמל, לשם הגיעה טיפין טיפין ושבה אל חיקו, החזיר אותה במשאות תרמיל אל כתי לידתו, אל ביתו החדש בארץ.

הוא המשיך לחקור את השפות השמיות-חמיות, פרסם מאות מאמרים והרחיב והעמיק עוד ועוד בחקר משפחת-העל הנוסטרטית הכוללת שש משפחות: הודו-אירופית, שמית-חמית, קרטבלית (גרוזיה), אוראלית (סיביר), אלטאית ודראבידית (דרום הודו). הוא הוזמן להרצות בכנסים בינלאומיים רבים והחל בפרסום ספריו החשובים. בשנת 2008 ראה אור באוניברסיטת קיימברידג' שבאנגליה מילונו פורץ הדרך בעל ארבעת כרכי הענק "**המילון הנוסטרטי**" *Nostratic Dictionary*. זהו האופוס מאגנום שלו אשר קבע את מקומו של אהרן דולגופולסקי כמהפכן בתחום הבלשנות ההיסטורית המשווה.

ארבעה ספרי יובל מוקדשים לגיבור תרבות זה עד היום. האסופה הראשונה הופיעה בקנברה שבאוסטרליה ליום הולדתו ה-70; שתי אסופות נוספות הופיעו מיד לאחר צאת "**המילון הנוסטרטי**" לאור – האחת בברלין והאחרת בלונדן שבשוודיה. הרביעית נמצאת עכשיו בדפוס במוסקבה לכבוד תחילת העשור התשיעי לחייו, שנקטע במיתת נשיקה, כשהוא יושב ליד המחשב הביתי שלו, ומכין סדרת ספרי-בת למילונו עב הכרס. סדרה זו תשרת את מומחי משפחות-השפות ב"מילונים משלהם", דהיינו, מילוני השורשים הנוסטרטיים לכל משפחה ומשפחה הגזורים ממילון האב שהופיע בשנת 2008. הסדרה תושלם במוסקבה בשנים הקרובות. האסכולה פורצת הדרך שייסד – חיה, נושמת ובוועטת משם אל רחבי העולם.

סטודנטים מוכשרים, תלמידי תלמידיו, עוסקים כיום בלימודים נוסטרטיים כשהם שואבים ידע והשראה מן המידע הבלתי נדלה שהוריש בעבודת חייו.

גדולת הישגיו זוהרת אל מול צניעותו לאורך כל חייו.

מתוך דבריהם של בלשנים חשובים בעולם, על אהרן דולגופולסקי

-

מפי הארכיאולוג-הבלשן פרופ' לורד קולין רנפרו, אשר הביא לדפוס את המילון הנוסטרטי של אהרן דולגופולסקי באוני' קיימברידג' שבאנגליה

בקיאתו של א. דולגופולסקי הייתה אגדית, והייתה נערצת הן על בלשנים והן על חוקרים מתחומים נוספים. האימפקט האדיר שלו בקנה מידה עולמי, נתן אותותיו בתחום הבלשנות וכן השפיע רבות על התפתחות המחקרים בתחום הארכיאולוגיה הפרה-היסטורית...

-

מפי הסלאביסט, פרופ' ויטאלי שבורושקין מאן ארבור, משיגן:

אהרן דולגופולסקי היה גאון בתחום הבלשנות המשווה, אשר השלים בחייו עבודה טיטאנית של בניית הפרוטו-שפה הנוסטרטית, מלאכה, אשר מספר מוסדות מאוישים בצוות חוקרים מלא, לא היו מסוגלים לבצע! לשם כך היה לו הידע היחידאי של מאות שפות המשתייכות לאותה פרוטו-שפה. גם זכו ליהנות מפירות מחקרו תחומים נוספים, כי דרך מילונו אנו לומדים על כלי-ציד, דיג ומאכל קדומים, ועוד ועוד.

מספר החוקרים המשתמשים במילון הנוסטרטי שלו ברחבי העולם, הנגיש באינטרנט, עלה לאחרונה ל- 50,000.

תרומתו של א. דולגופולסקי לתועלת האנושות היא מובהקת ואינה ניתנת לערעור...

-

מפי האפריקניסט, פרופ' הרמן יונגרייטמייר מפרנקפורט

כישוריו של א. דולגופולסקי אובחנו כרחוקים מרחק שנות אור מן הנורמה; היכרותו המעמיקה עם ספרות מקצועית רחבה ביותר ועם ספקטרום ענק של שפות, היו לשם דבר. הידרשותו שלו מתוך עצמו לקפדנות אולטימטיבית בכל קביעה מחקרית שקבע – נמהלה באנרגיה חסרת גבולות למען הגשמת היעוד שהציב לעצמו. הוא הוכיח כיצד בן-אנוש מוכן ומסוגל להקריב עצמו בטוהר שאין כדוגמתו, לאורך כל חייו, למען יישותה של העבודה המחקרית, אשר נתקדשה על ידו...

-

מפי הבלשן פרופ' וואצלב בלאז'ק, אוניברסיטת מסריק, המחלקה לבלשנות וללימודים באלטיים. ברנו, צ'כיה.

אהרון דולגופולסקי הוא אחד מענקי ("טיטאנים") המחקר אשר הקפיץ את רמת הידע שלנו יותר מאשר כל הדורות שקדמו לו. בשבילנו, ממשיכיו, זהו כבוד גדול שאנו יכולים לעמוד על כתפיו של ענק בעל ממדים שכאלה